

KOREPETITORIUS

Alius Avčininkas,
Aušra Smaleckienė

Lietuvių kalbos

pasitikrinamieji testai

12 klasei

Leidinio vadovė
Ingrida Navalinskienė

Pirmasis leidimas 2020

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama
Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos
Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

Šį kūrinių, esančių bibliotekose, mokymo ir mokslo įstaigų bibliotekose,
muziejuose arba archyvuose, draudžiama mokslinių tyrimų ar asmeninių
studijų tikslais atgaminti, viešai skelbti ar padaryti viešai prieinamą
kompiuterių tinklais tam skirtuose terminaluose tų įstaigų patalpose.

© Alius Avčininkas, 2020
© Aušra Smaleckienė, 2020
© Leidykla „Šviesa“, 2020

ISSN 2669–0098
ISBN 978-5-430-06992-6

I testas XX a. PIRMOSIOS PUSĖS MODERNIOJI LITERATŪRA: MODERNIOSIOS VISUOMENĖS IR PAŽANGOS KRITIKA, EGZISTENCINĖ LAIKYSENA	5
Teksto suvokimo ir literatūros žinių taikymo užduotys	5
• Skirmantas Jankauskas. <i>Modernizmas: meno dehumanizacija?</i>	5
• Konstantinas Kavafis. <i>Barbarų belaukiant</i>	6
• Henrikas Radauskas. <i>Strėlė danguje</i>	9
Kalbos pažinimo ir vartojimo užduotys	13
Rekomenduojamos kalbų ir rašinių temos	15

II testas XX a. VIDURIO KATASTROFŲ LITERATŪRA: SKIRTINGOS ISTORINĖS ATMINTYS VERTINANT XX a. VIDURIO TRAGEDIJĄ, ŽMOGIŠKUMAS KAIP VIENIJANTI VERTYBĖ	16
Teksto suvokimo ir literatūros žinių taikymo užduotys	16
• <i>Valstybė, kuri per daug domėjosi poezija</i>	16
• Natalija Arlauskaitė. <i>Achmatova</i>	18
• Ana Achmatova. <i>Requiem</i>	19
• Vincas Mykolaitis-Putinas. <i>Vivos plango, mortuos voco</i>	22
Kalbos pažinimo ir vartojimo užduotys	28
Rekomenduojamos kalbų ir rašinių temos	31

III testas XX a. ANTROSIOS PUSĖS MODERNIOJI LITERATŪRA: TAUTINĖS TAPATYBĖS GAIVINIMAS IR KŪRIMAS, EZOPO KALBA	32
Teksto suvokimo ir literatūros žinių taikymo užduotys	32
• Rimantas Kmita. <i>Marcelijaus Martinaičio „Kukučio baladės“: groteskas kaip tvarkos ardymo būdas</i>	32
• Marcelijus Martinaitis. <i>Kukutis važiuoja greitai. Instrukcija Kukučiui, paleistam iš daboklės</i>	34
Kalbos pažinimo ir vartojimo užduotys	37
Rekomenduojamos kalbų ir rašinių temos	39

IV testas NEPRIKLAUSOMYBĖS LAIKŲ LITERATŪRA: VISUOMENĖS POKYČIŲ APMĄSTYMAS, ŠIUOLAIKINIO „AŠ“ TAPATYBĖ	40
Teksto suvokimo ir literatūros žinių taikymo užduotys	40
• Giedra Radvilavičiūtė. <i>Tėvynė ir kitos jungtys</i>	40
• Jurgis Kunčinas. <i>Tūla</i>	42
• Giedra Radvilavičiūtė. <i>Tėvynė ir kitos jungtys</i>	43
Kalbos pažinimo ir vartojimo užduotys	45
Rekomenduojamos kalbų ir rašinių temos	47

V BAIGIAMASIS TESTAS

48

Teksto suvokimo užduotys

48

• Vytautas Kavolis. *Krikščioniškosios sąmonės struktūros*

48

• Vytautas Kavolis. *Kultūrinė psichologija*

49

• Viktorija Daujotytė, Mindaugas Kvietkauskas. *Lietuviškieji Česlovo Milošo kontekstai*

50

• Loreta Jakonytė. *Rašytojo socialumas*

52

• Aurelijus Katkevičius. *Humanitarams apginti*

53

Kalbos pažinimo ir vartojimo užduotys

56

12 klasės kurso pasiekimų diagrama

58

PRIEDAI

59

ATSAKYMAI

67

I testo atsakymai

67

II testo atsakymai

70

III testo atsakymai

73

IV testo atsakymai

75

V testo atsakymai

77

I testas

XX a. pirmosios pusės modernioji literatūra: moderniosios visuomenės ir pažangos kritika, egzistencinė laikysena

LITERATŪRA

- Skirmantas Jankauskas. *Modernizmas: meno dehumanizacija?* (santrauka)
- Konstantinas Kavafis. *Barbarų belaukiant.*
- Henrikas Radauskas. *Strėlė danguje.*

KALBA

- Visų rašybos taisyklių taikymas.
- Visų skyrybos taisyklių taikymas.
- Taisyklingas žodžių ir jų formų vartojimas.
- Taisyklingas dalyvių, padalyvių, pusdalyvių vartojimas.

TEKSTO SUVOKIMO IR LITERATŪROS ŽINIŲ TAIKymo UŽDUOTYS

AŠ TAI MOKU!

- Apibūdinti literatūros (kultūros) epochas ir argumentuotai pagrįsti kūrinio santykį su kitais kūriniais, kontekstu.
- Skirti pagrindines lyrikos žanro – eilėraščio – ypatybes.
- Savarankiškai atskleisti teksto turinio prasmę.

1 TEKSTAS

Skirmantas Jankauskas

MODERNIZMAS: MENO DEHUMANIZACIJA? (santrauka)

XIX a. pabaigoje prasidėjusi meno metamorfozė sunkiai tilpo į ankstesnės meno raidos rėmus ir buvo pavadinta modernizmo fenomenu. Šį fenomeną filosofas [ispanų filosofas Chosé Ortega i Gasetas (José Ortega y Gasset)] siejo su meno dehumanizacija ir paradoksaliai vertino tai kaip pozityvų poslinkį. Jo nuomone, naujosios muzikos, apskritai naujojo meno nepopuliarumas sietinas su pačia šio meno prigimtimi: jis nėra orientuotas į daugumos skonį, bet kuria savarankišką estetinių vertybių pasaulį, kuriame forma įgyja autonomišką reikšmę. Stebint taip sukonstruotus meno kūrinius reikia išlaikyti distanciją, taigi, reikia kontempliatyvaus¹, o ne vartotojiško santykio su jais. Naujasis menas ne tiek vengia vaizduoti žmogiškus dalykus, kiek siekia juos neatpažįstamai deformuoti.

¹ **Kontempliatyvus** – 1. linkęs į susikaupimą, susimąstymą, sutelkiantis dėmesį į savo vidaus pasaulį; 2. pasyviai stebintis tikrovę.

1. Kas yra metamorfozė? Paaiškinkite savais žodžiais. *1 taškas*

2. Kaip suprantate pasakymą „meno dehumanizacija“? Kuo ši samprata kitokia nei ankstesnės meno sampratos? *2 taškai*

3. Kodėl šis meno poslinkis vertinamas ir kaip paradoksalus, ir kaip pozityvus? Nurodykite galimas tokio vertinimo priežastis. *4 taškai*

4. Savais žodžiais paaiškinkite santraukoje pateikiamą meno sampratą. Nurodykite bent tris tą meno sampratą pagrindžiančius argumentus. *4 taškai*

5. Remdamiesi istoriniu ir kultūriniu kontekstu pasvarstykite, kodėl tokia meno prigimties samprata išryškėja būtent XIX a. pabaigoje? Su kokia visuomenės gyvensena susijęs toks pasikeitęs požiūris į meno prigimtį? *2 taškai*

2 TEKSTAS

Konstantinas Kavafis (1863–1933)
BARBARŲ¹ BELAUKIANT

Ko laukiam, susirinkę aikštėje?

Šiandieną barbarai įžengs į miestą.

Kodėl senatas nesirūpina įstatymais?

Kodėl senatoriai dykaduoniauja?

¹ **Barbaras** – 1. senovės Graikijoje ir Romoje – svetimšalis; 2. tamsus, žiaurus žmogus, kultūros naikintojas.

Nes šiandien barbarai įžengs į miestą.
Ar verta besirūpinti įstatymais?
Atėję barbarai išleis naujus.

Kodėl gi imperatorius, anksti nubudęs,
ties miesto vartais sėdi soste
su prašmatniu rūbu ir karūna?

Nes šiandien barbarai įžengs į miestą,
ir imperatorius nekantriai laukia
jų vado. Jis jau parengė
jam sveikinimą. Jaučio odoj surašyta
daug titulų ir daug garbės vardų.

Kodėl gi pretoriai¹ ir konsulai² šiandieną vilki
raudonom išrašytom togom³
ir dėvi antrankius su ametistais,
ir mūvi žiedus, inkrustuotus smaragdu?
Kodėl jie kelia brangias krivūles⁴,
išgražintas ir sidabru, ir auksu?

Nes šiandien barbarai įžengs į miestą,
o, sako, prabanga pritrenkia barbarus.

Kur slepiasi šauniausieji oratoriai?
Kodėl nebegirdėti jų balsų?

Nes šiandien barbarai įžengs į miestą,
o barbarams apkarto gražbylystė.

Kodėl toks nerimas ir sujudimas?
(Žiūrėk, visų veidai iškart paniuro.)
Kodėl tuštėja skersgatviai ir aikštės,
ir žmonės susimąstę grįžta į namus?

Nes jau naktis, o barbarų nėra.
Kažkas, atvykęs iš pasienio, pranešė,
kad jų iš viso niekur nematyti.

Ką veiksime dabar, kai dingo barbarai?
Juk, šiaip ar taip, jie buvo išeitis.

Vertė Tomas Venclova

¹ **Pretorius** – 1. senovės Romos respublikoje valstybės pareigūnas, pavadavęs nesantį arba išvykusį konsulą; 2. senovės Romos imperijoje miesto aukštasis pareigūnas.

² **Konsulas** – dviejų renkamų aukščiausių senovės Romos respublikos pareigūnų titulas; tą titulą turintis asmuo.

³ **Toga** – ilgas Romos piliečių apsiaustas be rankovių.

⁴ **Krivulė** – kreiva lazda – ženklas žmonėms rinktis į sueigą.

distanciją nuo aplinkinio modernaus pasaulio. Jis manė kad poetas turi nedaryti trijų dalykų nedalyti interviu neskaityti viešų paskaitų ir nerašyti prozos. Nedidelius savo paties sudarytus eilių rinkinius dovanodavo tik tiems kuriems jo manymu iš tiesų reikėjo poezijos. Jo tekstai sklisdavo tarp artimiausių draugų kosmopolitiškame Aleksandrijos mieste kur Kavafis karaliaudavo kavinėse susiburiančiame savame poezijos gerbėjų rate. Vis dėlto per draugų rankas jo užrašytos „istorijos“ pasiekė itin žymias literatūros ypač anglų figūras poetus Tomą Sternsą Eliotą Thomas Stearns Eliot ir Ezrą Paundą Ezra Pound prozininkus Edvardą Morganą Forsterį Edward Morgan Forster ir Deividą Herbertą Lorensą David Herbert Lawrence kurie liudijo patyrę didžiulę jo eilių įtaką skelbė pasauliui apie nepaprastą bet nedaug kam žinomą graikų talentą. Tačiau nepaisydamas daugelio leidėjų prašymų Kavafis atsisakė skelbti anglišką savo vertimų rinkinį esą tam dar neatėjęs laikas. Eilėraščių knygos tiek graikų tiek kitomis pasaulio kalbomis pradėtos leisti tik po jo mirties.

1932 aisiais Kavafis susirgo gerklų vėžiu ilgą laiką atsisakė gydytis ligoninėje visiškai prarado balsą. Prieš pat mirtį kaip paskutinę žinią savo draugams nupiešė apskritą ratą ir padėjo tašką jo viduryje. Mirė savo gimimo dieną.

Mindaugas Kvietkauskas. *Kavafis*

3 užduotis. Ištaisykite leksikos klaidas. *10 taškų*

- Jaučiuosi bejėgiai. _____
- Prie progos reikia susitikti. _____
- Jiedu nusprendė apsivesti. _____
- Gal norėtum popkornų? _____
- Pavadinimas taip nesirašo. _____
- 80-ųjų metų mada. _____
- Trisdešimt ketverios knygos. _____
- Šiandien yra lapkričio antro. _____
- Žaidėme už mokyklos komandą. _____
- Betiksliai stengiesi. _____

4 užduotis. Veiksmažodžio bendratį pakeiskite tinkamu dalyviu, padalyviu ar pusdalyviu. *10 taškų*

Poezija, kuria mes iki šiol buvome (*įprasti*) _____ gyventi, – sielų poezija. Sielos – gitaros stygos, kuriomis poetai išgroja savo jausmų gamas, sielos – pasaulio veidrodžiai. (*Nušiurti*) _____ lakštingalos rūbeliu (*aprengti*) _____, (*nuskriausti*) _____ Kossu siela, Dievo (*pasiilgti*) _____, pasauliui žiauri, savęs (*nemylėti*) _____ Brazdžionio siela, kerštą (*rėkti*) _____, broliškos žmonių teisybės (*ieškoti*) _____ Borutos siela. Ir poezija – sielų pasikalbėjimas su pasauliu.

Radausko originalumas – jis mums atneša dvasios poeziją. Nebe žmogus, (*išjausti*) _____ pasaulį, ne pasaulis, (*skriausti*) _____ žmogų, ir ne jūdviejų dialogas. Žmogus ir pasaulis, (*atkurti*) _____ dvasioje, kuri kaip

*Strėlė klajoja tarp šaltų žvaigždynų,
(Nedrįsti) _____ sugrįžt.*

Algirdas Julius Greimas. *Mintys apie Henriką Radauską ir jo strėlės vietą lietuviškame danguje*

KALBOS PAŽINIMO IR VARTOJIMO ĮSIVERTINIMAS

Gebėjimai	Užduotys	Taškų suma		Pasiekimų lygis			
		Galima surinkti	Surinkta taškų	Nepatenkinamas	Patenkinamas	Pagrindinis	Aukštesnysis
I. Taikyti visas rašybos taisykles.	1	10		0–3	4–5	6–8	9–10
II. Taikyti visas skyrybos taisykles.	2	10		0–3	4–5	6–8	9–10
III. Tinkamai vartoti žodžius ir jų formas.	3	10		0–3	4–5	6–8	9–10
IV. Išmanyti dalyvių, padalyvių, pusdalyvių vartoseną.	4	10		0–3	4–5	6–8	9–10

A. Kurias užduotis atlikote lengviausiai (nors galbūt ir ne visai tiksliai)?

B. Kurios užduotys kol kas sunkiai įveikiamos? Kodėl?

C. Pasiekimų gerinimo planas (numatykite konkrečias veiklas).

Rekomenduojamos kalbų ir rašinių temos

- Ar iš tikrųjų žmogų galima palaužti ir viltimi?
- Laukiančio žmogaus drama literatūroje.
- *Dažnai geriau likti su pančiais nei būti laisvam.* (Francas Kafka) Patvirtinkite arba paneikite šią mintį.
- Vilties (laukimo) situacija poezijoje.

I TESTO TAŠKŲ IR BALŲ LENTELĖ, PASIEKIMŲ LYGIS

Taškai	138–132	131–118	117–104	103–90	89–76	75–63	62–49	48–35	34–21	20–0
Balai	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
Lygis	Aukštesnysis		Pagrindinis			Patenkinamas		Nepatenkinamas		